
KAREL VAN HET REVE EN DE COMMUNISTISCHE MORAAL

Bruno Naarden is niet de enige die zich een beetje boos heeft gemaakt over bepaalde passages uit Karel van het Reve's essaybundels 'Met twee potten pindakaas naar Moskou' en 'Marius wil niet in Joegoslavië wonen' (zie Groniek 15, 'Over Russische geschiedenis en Slavische sprookjes').

Ook Wouter Gortzak deed dat (in de Groene Amsterdammer).

Beide recensenten vielen over een verhandeling, waarin de geleerde broer herinnert aan de franse koning Karel IX, die na de Bartholomeusnacht alle gouverneurs het bevel deed toekomen de Hugenoten te doden. Menig gouverneur echter weigerde het bevel uit te voeren; met steeds weer andere hoffelijke uitvluchten onttrokken ze zich aan de uitvoering ervan. Zoiets maak je nu bij communisten niet mee, aldus van het Reve, dat is in strijd met de ethiek van het communisme.

Wie zou weigeren in opdracht te doden, zou een slecht communist zijn.

Gortzak en Naarden bestreden deze redenering op afdoende wijze en wezen er ook op, dat er wel degelijk communisten die in hun gebied getracht hebben de gevolgen van fanatisme en brute bevelen te beperken. Konkrete voorbeelden konden ze echter niet noemen.

Inmiddels zijn die er wel. Gortzak haalt in de Groene van 27 meijl. namelijk een anekdote aan uit het onlangs door de (onofficiële) sowjethistoricus Roy Medwedew geschreven boek 'Let history judge'. Het betreft de later door Stalin vermoorde partijleider en econoom N.A. Wossnesenski, een leider die naar voren was gekomen in de periode van de vooroorlogse zuiveringen. Zijn sekretaris vertelt:

'Ik ontving eens een pakje Beria dat gericht was aan Wossnesenski. Ik maakte het als gewoonlijk open en nam er een dikke bundel papieren uit. Ik hield een lange lijst in mijn handen van mensen die moesten worden doodgeschoten. Aan het einde van de lijst hadden Beria, Sjkiriatow en Malenkow hun handtekening geplaatst. De lijst was naar Wossnesenski gestuurd voor zijn handtekening. Dat was de eerste keer in de lange jaren dat ik in het Kremlin werkte, dat ik zo'n lijst in handen kreeg. Wossnesenski las de lijst oplettend. Toen hij klaar was zei hij, kijkend naar de handtekeningen eronder, "Stuur die lijst per koerier terug naar waar hij vandaan kwam, en zeg tegen de betrokken personen per telefoon, dat ik zulke lijsten nooit tekenen zal. Ik ben geen rechter, en ik weet niet of de mensen op de lijst doodgeschoten moeten worden. Zeg ze mij nooit weer zulke lijsten te sturen. "

Totzover de 'anekdote'. Ze spreekt dunkt me (zegt Wouter Gortzak) voorzichzelf.
